

در ۲۰۲۳ منتظر چه باشیم؟

رکود جهانی ناشی از جنگ در شرق اروپا، بحران انرژی همراه با تورم فزاینده، شیوع شدید کرونا در چین، با این اوصاف، چشم‌انداز ۲۰۲۳ چندان روشن نیست اما آینده آنقدرها هم تلخ نیست.

رکود جهانی ناشی از جنگ در شرق اروپا، بحران انرژی همراه با تورم فزاینده، شیوع شدید کرونا در چین، با این اوصاف، چشم‌انداز ۲۰۲۳ چندان روشن نیست اما آینده آنقدرها هم تلخ نیست. به گزارش ایسنا، ۲۰۲۲ به پایان رسید و حالا نگاه‌ها به ۲۰۲۳ دوخته شده است. گرچه این سال نیز التهاب‌های پیش‌بینی‌پذیر خود را دارد اما امید همچنان زنده است.

آتش بس در اوکراین

با گذشت ۱۰ ماه جنگ خونین بین اوکراین و روسیه و ده‌ها هزار تلفات از طرفین، هنوز هم تصور توافق ولادیمیر پوتین و ولودیمیر زلنسکی دشوار است. اوکراین خواستار تشکیل دادگاه بین‌المللی جرایم جنگی، دریافت غرامت از روسیه و خروج نیروهای روس از تمامی قلمرو اوکراین است، در حالی که پوتین به این خواسته‌ها تن نخواهد داد. آنچه احتمال روی دادنش بیشتر از توافق است، آتش بس است. احتمال اینکه دو طرف - که از جنگ خسته شده‌اند - اعلام آتش بس کنند، چندان پایین نیست.

اما اگر قرار باشد با توجه به مواضع فعلی اعلام آتش بس شود، پوتین خشنود و زلنسکی ناراضی خواهد بود. اوکراین می‌خواهد با یافتن نقاط ضعف روسیه، به آن‌ها حمله کند و زمستان پیش‌رو بهترین فرصت است. از طرف دیگر، بر خلاف ابراز نگرانی‌های اوکراین از ضدحملات احتمالی روسیه، انتظار می‌رود که تلاش‌های روسیه در زمستان پیش‌رو شدت کمتری داشته باشد. نقطه عطف جنگ آنجا رخ خواهد داد که توان جنگی اوکراین کاهش یابد، که احتمالاً در تابستان یا پاییز ۲۰۲۳ شاهد آن خواهیم بود. آن وقت است که غرب از خود خواهد پرسید که تا چه زمانی باید به کمک به اوکراین - در مقیاس فعلی - ادامه دهد.

خاموشی گسترده در اروپا

کارشناسان باور دارند که تورم کم سابقه در اروپا و بحران انرژی که در پی جنگ روسیه و اوکراین به وجود آمده، احتمالاً در ۲۰۲۳ نه تنها بهبود نمی‌یابد، بلکه تشدید خواهد شد.

اروپا رفته رفته از بزرگترین تامین‌کننده انرژی خود فاصله می‌گیرد: گاز و نفت روسیه. هزینه این جدایی برای اروپا بسیار سنگین بوده و بهای انرژی در این قاره افزایش شدیدی یافته است. دولت‌های اروپایی هم در تخصیص صدها میلیارد دلار بارانه سوخت برای خانواده‌ها و تجارت‌ها با مشکل مواجه هستند.

تلاش‌هایی برای بهبود شرایط در جریان است، اما انتظار نمی‌رود که انرژی در اروپا تا سال ۲۰۲۵ به قیمت «معقولی» برسد و اقتصادهای بزرگ این قاره تا آن زمان با مشکل مواجه خواهند بود. از همین حالا آلمان - که بزرگترین اقتصاد اروپاست - پیش‌بینی کرده که اقتصادش در سال آینده ۰.۵ درصد کوچک خواهد شد.

هرچه زمان می‌گذرد، کار اروپا برای تحریم روسیه بدون آسیب زدن به خودش، دشوارتر خواهد شد. در این وضعیت، سیاست «باج‌گیری» مجارستان هم شرایط را دشوارتر کرده است. مجارستان و لهستان هر دو بر سر «حاکمیت قانون» با اتحادیه اروپا به مشکل خورده‌اند.

چین

شی جینپینگ در سالی که گذشت، قدرت خود را در حزب کمونیست چین بیش از پیش تثبیت کرد و سومین دوره ریاست جمهوری خود را آغاز کرد.

در ۲۰۲۲ فشارهای چین بر جزیره خودگردان تایوان افزایش یافت. برخلاف مقاومت گسترده این جزیره، پکن آن را بخشی از خاک خود خوانده و حمله نظامی را یکی از راه‌های پس‌گرفتنش می‌داند. احتمالاً این فشارها در ۲۰۲۳ افزایش یابد.

از سوی دیگر، چین نتیجه جنگ اوکراین را دیده و از آن درس گرفته است. شی جینپینگ از متحدان نزدیک پوتین است، اما برخلاف او، خواستار رهبری جهانی است، نه انزوا. به همین دلیل است که در حمایت خود از مسکو محتاطانه رفتار کرده است.

چین در حال گسترش روابط خود با دیگر کشورهاست. اقتصاد این کشور هم به دلیل سیاست‌های سفت و سخت شی جینپینگ در مقابل کرونا، رونق سابق را نداشته است.

اما مهم‌ترین مسئله چین در ۲۰۲۳ نه جنگ اوکراین است و نه استقلال تایوان. بیشترین چیزی که چین را در ۲۰۲۳ آزار خواهد داد، ویروس کروناس است. سیاست‌های سابق چین در برابر ویروس اومیکرون ضعف نشان داده و قرنطینه‌های شدید و ابهام‌آمیزی را در پی داشت. در نتیجه همین سختگیری‌ها بود که چین اخیراً شاهد بزرگترین اعتراضات مردمی خود از سال ۱۹۸۹ بود. پکن

فشارها، کاهش، داد و کوهنا در سیاست، کشه، گسترش، بافت! مرکز صحرایی مراقبت از بیماران کرونایی در پکن مقامات این کشور پیش‌بینی کرده‌اند که مبتلایان کرونا در اوایل ژانویه به اوج رسیده و در اواسط سال جاری وضعیت عادی خواهد شد. اما تجربیات دیگر کشورها نشان می‌دهد که مردم چین ۲۰۲۳ سختی را در پیش خواهند داشت. چین واردات واکسن را ممنوع کرده و افراد مسن بسیار کمی در این کشور واکسینه شده‌اند.

دموکراسی شکننده آمریکا در ۲۰۲۳ با چالش هایی روبرو است، از جمله دو دستگی در کنگره، تهدید رکود بر اقتصاد و احتمال بازگشت دونالد ترامپ.

جو بایدن از زمان ورود به کاخ سفید، ۱۱ میلیون شغل ایجاد کرده که نسبت به تمامی اسلاف خود عملکرد بی سابقه ای داشته، میلیاردها دلار به مقابله با کرونا، تولید و تغییرات اقلیمی اختصاص داده، رهبری کمک های جهانی به اوکراین را در دست گرفته و برای اولین بار یک زن سیاه پوست را عضو قضا دادگاه عالی کرده است.

از ابتدای سال ۲۰۲۳ جمهوری خواهان کنترل کنگره را در دست می گیرند و از قبل گفته اند که ضمن مخالفت با طرح های پیشنهادی جو بایدن دموکرات، تحقیقاتی را درباره رسیدگی او به خروج آمریکا از افغانستان، همه گیری کرونا و ماجرای لپتاپ پسرش، هانتز بایدن آغاز خواهند کرد.

گرچه بایدن با ۸۰ سال سن پیرترین رئیس جمهوری آمریکاست و نظرسنجی ها نشان می دهد که مردم این کشور چهره های جوان تر را ترجیح می دهند، اما عملکرد نسبتا مطلوب دموکرات ها در انتخابات میاندوره ای اخیر نشان می دهد که شاید بایدن نامزد حزب دموکرات در انتخابات ریاست جمهوری ۲۰۲۴ باشد.

بحران تغییرات اقلیمی

شرایط آب وهوایی شدید در ۲۰۲۲ بخش های مختلف جهان را درگیر کرد و موجی از گرما از هند تا اروپا و از چین تا آمریکا کشاند. سیلی بی سابقه یک سوم پاکستان را زیر آب برد و قحطی ۱۵۰ میلیون تن را در آفریقا تهدید می کند.

به گفته دانشمندان، زمین امروز، ۱.۲ درجه سانتی گراد گرم تر از قرن ۱۹ است و اگر اوضاع همینطور پیش برود، تا آخر قرن فعلی، ۲.۴ درجه دیگر هم به دمای آن اضافه خواهد شد. شاید ۲.۴ عدد کوچکی به نظر برسد اما محققان معتقدند که همین افزایش ناچیز، موجب تغییرات شدید آب وهوایی، افزایش نرخ مرگ ومیر، افزایش آلودگی هوا، نابودی حیات وحش، اقیانوس های اسیدی تر، افزایش سطح آب دریاها و مشکلات متعدد دیگری خواهد شد. دانشمندان می گویند برای پیشگیری از چنین اتفاقاتی، کشورها نباید بگذارند میزان افزایش دمای زمین تا آخر قرن ۲۱، از ۱.۵ درجه بیشتر شود.

این در حالیکه که میزان انتشار گازهای گلخانه ای در ۲۰۲۲ نه تنها بر اساس انتظارات کاهش نیافت، بلکه بیشتر شد و به نظر نمی رسد این روند در ۲۰۲۳ تغییری کند.

بیست وهشتمین کنفرانس اقلیمی سازمان ملل متحد در ۲۰۲۳ در امارات برگزار خواهد شد که یکی از پیشگامان تولید نفت در جهان است. این در حالیکه که کنفرانس قبلی هم خروجی قابل قبولی نداشت.

البته نقاط روشنی هم پیش روی آب و هوای زمین قرار دارد. دولت های جدید برزیل و استرالیا و همچنین دولت بایدن تعهد داده اند که هر یک به طریقی با انتشار گازهای گلخانه ای مبارزه کنند. اتحادیه اروپا هم از اکتبر ۲۰۲۳ طرح مقابله با واردات کالاهایی با نرخ انتشار گاز گلخانه ای بالا را به صورت آزمایشی اجرا خواهد کرد.

افزایش شدت تمرکز نیروهای نظامی در آسیا-اقیانوس آرام

کره شمالی به ساخت موشک هایی دست یافته که توانایی رسیدن به خاک آمریکا را دارند و احتمالا در ۲۰۲۳ آزمایش های موشکی و هسته ای بیشتری انجام دهد.

ژاپن یک خط مشی دفاعی جدید اتخاذ کرده که به گفته نخست وزیر ژاپن، در مواجهه با تهدید هسته ای کره شمالی و افزایش قاطعیت چین به آن نیاز دارد.

آفریقا

اگر خوشبینانه به وضعیت آفریقا نگاه کنیم، هنرمندان خلاق و استارتاپ های موفق سرتاسر این قاره را می بینیم. اما با نگاهی منفی گرایانه به آفریقا می توان به وجود اقتصادهای در خطر، جنگ، قحطی و بحران اقلیمی پی برد.

اما آنچه ۲۰۲۳ را متمایز می کند اثر دوگانه حمله روسیه به اوکراین و آسیب های همه گیری کروناست. تورم باعث افزایش قیمت غذا شده، خطر سوءتغذیه وجود دارد و بیم ناآرامی اجتماعی می رود. این دو بحران بی شک از مضامین انتخابات های کنگو و نیجریه در ۲۰۲۳ خواهند بود.

علاوه بر این، بدهی های بین المللی هم مشکل دیگری است. از جیبوتی گرفته تا آفریقای جنوبی، که قوی ترین اقتصاد این قاره را دارد، همگی از مشکلات عمیقی رنج می برند. مشخص نیست چه کسی قرار است به داد این کشورها برسد. آفریقای جنوبی حتی در حفظ گردش چرخ های اقتصاد خود هم با مشکل مواجه است، چه رسد به اینکه به دیگر کشورها کمک کند.

افراط گرایی اسلامی از دیگر چالش های بزرگ این قاره است که همچنان در منطقه "ساحل" پیشروی می کند. انتظار نمی رود به این زودی ها عدم ثبات سیاسی و ناتوانی دولت ها در مهار افراط گرایی کنترل شود.

اما این ها همه جنگ هایی هستند که به دهه گذشته میلادی مربوط هستند. مناقشات امروزی در آفریقا میان قدرت های بزرگ اتفاق می افتد. الکس وینز، مدیر برنامه آفریقا در یک اندیشکده لندنی می گوید که این قاره امروز بیش از هر زمان دیگری در دهه های گذشته رنگ و بوی جنگ سرد دارد.

نه تنها آمریکا، روسیه و چین بر سر منابع این قاره درگیری دارند، بلکه اتحادیه اروپا و گروهی از کشورها از جمله فرانسه، ترکیه، ژاپن و کشورهای حاشیه خلیج فارس هم به دنبال حمایت دیپلماتیک در عرصه جهانی هستند. امروز هم مانند دهه های ۷۰ و ۸۰ میلادی، رای کشورهای آفریقایی در رای گیری های سازمان ملل به اندازه طلا و اورانیومی که در خاکشان وجود دارد، ارزشمند است.

انتفاضه سوم؟

هرگاه خشونت ها در مناقشه فلسطین تشدید می شود، احتمال انتفاضه سوم هم قوی تر می شود و احتمال دارد این در ۲۰۲۳ اتفاق بیافتد.

به گفته سازمان ملل، ۱۴۰ فلسطینی در ۲۰۲۲ به شهادت رسیدند و این از سال ۲۰۰۵ که آمار کشته های این مناقشه ثبت می شود، بی سابقه بوده و امسال خونبارترین سال برای فلسطینیان ساکن بیت المقدس و کرانه باختری بوده است. اکثر آن ها در کمپین یورش های شبانه اسرائیل به شهادت رسیدند که از ماه مارس آغاز شده و ظاهراً قصد آرام شدن ندارد. این خونریزی نسل جدیدی از مبارزان فلسطینی را تحریک می کند که برای به یاد آوردن روند صلح دهه ۱۹۹۰ بسیار جوان هستند. محمود عباس هم وضعیت جسمانی خوبی ندارد و احتمال می رود که با مرگش، این منطقه بیش از پیش بی ثبات شود.